

POKEMIA-YRITTÄJYYSKOULU
Yrittäjyyden oppimispaidat

Johanna Pitkänen

Kehittämishankeraportti
Marraskuu 2007

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) PITKÄNEN, Johanna	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 23	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi POKEMIA-YRITTÄJYYSKOULU Yrittäjyyden oppimispaidat		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) VUORTAMA-RÄSÄNEN, Marja		
Toimeksiantaja(t) Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus (POKE), Äänekoski		
Tiivistelmä <p>Yrittäjyys on yhteiskuntamme keskeinen resurssi, ja yrittäjyyden edistäminen maakunnan keskeinen kehittämisalue. Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksessa yrittäjyyskasvatus on yksi koulutuksen keskeisistä kasvatustavoitteista. Yrittäjyyden edistäminen, sisäinen yrittäjyys ja nuorten kasvattaminen yrittäviksi ovat POKEn järjestämän koulutuksen tärkeitä sisältöjä. Yrittäjyyskasvatuksen tarkoituksena on tukea opiskelijoiden kansalaisuuteen kasvamista tai ammatillista kasvua niin, että opiskelijasta kehittyy oma-aloitteinen, tunnollinen, rohkea, kekseliäs ja työtään arvostava työntekijä. Lisäksi tavoitteena on tukea ja innostaa yrittäjyyden heräämistä ja kasvua.</p> <p>POKella yrittäjyyttä edistettiin kehittämällä tämän kehittämishankkeen myötä <i>Pokemia</i>-yrittäjyyskoulu, joka mahdollistaa opiskelijoiden yrittäjyysopinnot ja yrittäjyyskasvatuksen jatkuvan kehittämisen. Yrittäjyyskoulun tavoitteena on tuottaa laaja-alaista liiketoimintaosaamista yrittäjämäistä elämänotetta tukevin opetusmenetelmin. Yrittäjyyskoulu antaa valmiuksia toimia omistajayrittäjänä oman yrityksen johdossa tai perheyrittäjänä, sisäisenä yrittäjänä tai asiantuntijana yrittäjyyden koulutus- ja neuvontatehtävissä.</p> <p><i>Pokemia</i>-yrittäjyyskoulussa oppimiskäsitys perustuu Kolbin oppimisteoriaan. Yrittäminen nähdään elinkaarensa ikäisenä, jatkuvan oppimisen prosessina, jossa menestyminen riippuu pitkälti opiskelijan omakohtaisista kokemuksista oppimisesta. Yrittäjydessä parasta oppimista onkin oma kokemus, mieleenpainuva ja oppilaan omakohtainen oppimiskokemus.</p>		
Avainsanat (asiasanat) yrittäjyyden oppimispaidat, kokemuksellinen oppiminen		
Muut tiedot		

Author(s) PITKÄNEN, Johanna	Type of Publication Development project report	
	Pages 23	Language finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title POKEMIA- SCHOOL OF ENTREPRENEURSHIP Places Where to Study Entrepreneurship		
Degree Programme		
Tutor(s) VUORTAMA-RÄSÄNEN, Marja		
Assigned by Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus (POKE), Äänekoski		
<p>Abstract</p> <p>Entrepreneurship is the central resource of our society and promoting entrepreneurship is the central field of development. At Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus education of entrepreneurship in one of the central goal of education. Enhancing entrepreneurship, internal entrepreneurship and educating the young ones up to entrepreneurs are all very important contents of the education that POKE offers. The purpose of education of entrepreneurship is to support student's to be able to grow up both to citizenship and professionally thus developing student's initiative, conscientiousness, courage, inventive and job appreciating employee. Besides this one goal is to support and improve the wakening and growing of entrepreneurship.</p> <p>At POKE the entrepreneurship was enhanced with this development project by developing <i>Pokemia</i> - school of entrepreneurship, which enables students' studies of entrepreneurship and continuous development of education of entrepreneurship. The purpose of this school of entrepreneurship of to produce diversified business know-how by using the educational methods that support entrepreneurship style of life. This school of entrepreneurship offers ability to work as an entrepreneur of your own enterprise or in the family business, as an internal entrepreneur or as an expert in the educational and counselling tasks.</p> <p>The learning concept of <i>Pokemia</i> - school of entrepreneurship is based on the learning theory of Kolb. Entrepreneurship is seen as long as its life circle is and as a process of continuous learning, where your success depends far most on learning of the student's personal experiences. The best part in the entrepreneurship is student's own experience, memorable and personal learning experience.</p>		
Keywords places to learn entrepreneurship, experiential learning		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
2 HANKKEEN MÄÄRITTELY	4
2.1 HANKKEEN TAUSTA JA TARVE	4
2.2 KEHITTÄMISHANKKEEN AIHE.....	5
2.3 HANKKEEN LIITTYMINEN OPPILAITOKSEN KEHITTÄMISEEN JA SEN TAVOITTEET.....	5
3 HANKKEEN TOTEUTUS	9
3.1 TOTEUTTAMISSUUNNITELMA	9
3.2 TOIMENPITEET	11
3.3 RESURSSIT, TYÖNJAKO JA AIKATAULUT.....	12
4 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	15
4.1 KOKEMUKSEN ARVIOINNIN JA KÄSITTEELLISTÄMISEN KAUTTA KOKEILEVAAN TOIMINTAAN	15
4.2 YRITTÄJYYDEN OPPIMISPAIKAT	16
4.2.1 Teoriaopinnot luokassa ja luokan ulkopuolella	17
4.2.2 Museot.....	17
4.2.3 Opiskelijoiden itsensä perustamat nuoryritykset.....	18
4.2.4 Opettajat.....	19
4.2.5 Koordinaattorit	20
4.2.6 Asiakkaat ja yhteistyöyritykset	20
4.2.7 Koti.....	20
5 POHDINTA	21
LÄHTEET	23

1 JOHDANTO

Yrittäjyys on nykyään tärkeä ja kiinteä osa nuorten ammatillista koulutusta Keski-Suomessa. Nuorisoasteen ammatillisessa koulutuksessa jokainen opiskelija suorittaa yrittäjyysopinnot vähintään 3-5 opintoviikkoa ja hän voi valita niitä aina 15 opintoviikkoon saakka. Yrittäjyys onkin noussut ammatillisissa opinnoissa koulutuksen keskeiseksi kehittämisen painopistealueeksi. Painetta tähän kehitykseen ovat asettaneet paitsi Opetushallitus myös alueen elinkeinorakenne ja yritys-elämä.

Oppilaitoksissa yrittäjyyttä on lähdetty kehittämään paitsi yhdessä yrittäjien kanssa myös erilaisten yrityskoulujen muodossa. Jyväskylän koulutuskuntayhtymän johtaja Hannu Salminen (2007, 3) määrittelee yrittäjyyskoulun tavoitteen seuraavasti: ”Yrittävä ammattilainen on itseohjautuva, vastuullinen, itseään ja työtään kehittävä ihminen. Hän toimii kaikessa tekemisessään oma-aloitteisesti ja luovasti ymmärtäen kokonaisuuksia ja riippuvuussuhteita. Yrittävä ammattilainen ymmärtää yritystoiminnan peruseriaatteen ja hänellä on realistinen ja innostava kuva yrittäjyydestä yhtenä uravaihtoehtona.”

Yrittäjyyskoulun oppimiskäsitys voidaan perustellusti sanoa juontavan juurensa Kolbin kokemukselliseen oppimiseen, sillä yrittäjyyskoulussa asioita opitaan kokeilemalla, kokemalla ja kokemusta reflektoidulla, kokemuksen käsitteellistämällä ja aktiivisesti itse tekemällä ja toimintaan kokeilemalla. Opetuksen on ennen kaikkea tuotettava oppijassa kokemus, muuten saatu oppi ja tieto jäävät vain informaation tasolle. Kokemuksia voidaan tuottaa oppijassa paitsi perinteisen opetuksen keinoin luokassa, myös luokan ulkopuolella, esimerkiksi museopedagogisin ja draamapedagogisin menetelmin.

Yrittäjyyskoulun tarkoituksena ei ole tehdä kaikista nuorista yrittäjiä, vaan opettaa heille tekemisen kautta yrittäjämäistä asennetta. Tavoitteena on lisätä yrittäjähenkisyyttä alueella ja tukea jokaista yrittäjyydestä kiinnostunutta opiskelijaa. Yrittäjyys on siis oppimisen näkökulma (Salminen 2007, 3).

Konkreettisesti yrittäjyys näkyy yrittäjyyden oppimispaikoilla (Salminen 2007, 3), joissa yrittäjyyskasvatusta ja -koulutusta jatkuvaa kehittymistä vauhditetaan yh-

dessä alueen yritysten kanssa. Opiskelija opiskelee ensin asioita teoriassa esimerkiksi verkkokursseilla, ja kokeilee tämän jälkeen yrittäjyyttä vuosi yrittäjänä-projektissa, opiskellen yritystoimintaa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa perustettavassa nuoryrityksessä. Yrittäjyyden oppimispaikkojen kautta abstrakti yrittäjyyden käsite tuodaan näkyvään ja toiminnalliseen muotoon (Salminen 2007, 3). Yrittäjyyden oppimispaikoilla Keski-Suomessa opiskeli vuonna 2006 yli 500 opiskelijaa.

2 HANKKEEN MÄÄRITTELY

2.1 Hankkeen tausta ja tarve

Tämä kehittämishanke liittyy oppilaitoksen olemassa olevan osaamisen tuotteistamiseen. Tämän kehittämishankkeen myötä kehitettiin oppilaitoksen opetusta, ja osin olemassa olevaa materiaalia hyödyntäen kehitettiin uusi opintokokonaisuus.

Hankkeen aihe liittyy puhtaasi tämän kehittämishankkeen laatijan omaan kiinnostukseen yrittäjyyttä kohtaan niin teoreettisena käsitteenä, opettavana aineena kuin ammattinakin. Tämän työn laatijan kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan näkyy myös yrittäjän ammattitutkinnon suorittamisena. Lisäksi kehittämishanketyön kirjoittaja opiskeli yrittäjyyttä kauppatieteiden maisterin opinnoissaan Jyväskylän yliopistossa, ja valitsi ammatillisen opettajakorkeakoulun valinnaiseksi opinnoksi 4 opintopisteen laajuisen Yrittäjyys ammatillisessa koulutuksessa –nimisen opintojakson.

Oikeastaan juuri tämän Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajaopintojen valinnaisiin opintoihin kuuluvan Yrittäjyys ammatillisessa koulutuksessa –nimisen opintojakson (4 op) innoittamana kehittämishankkeen laatija soitti Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksessa (POKella) omalle esimiehelleen, kaupan ja hallinnon vs. koulutusjohtaja Marjo-Riitta Vainiolle sekä projektipäällikkö Rauni Gyldénille, josko näillä olisi ollut tarjota hänelle kehittämishanketyöksi jotakin yrittäjyyskasvatukseen liittyvää. Projektipäällikkö Rauni Gyldénillä oli heti aihe kehittämishankkeeksi tarjolla, joka 11.4.2007 POKella pidetyssä palaverissa käynnistettiin. Palaverissa olivat paikalla POKelta Johannan ja Raunin lisäksi Marjo-Riitta Vainio, verkko-opetuksen tukihenkilö Sami Niskala, koulutussuunnittelija Hilikka Huurtola sekä Tietotekniikan tutkimusinstituutista projektipäällikkö Petri Lounaskorpi.

Tämän kehittämishankkeen tarve POKella perustui yrittäjyysopintojen tarjonnan tarpeeseen, sillä POKella oli ollut tilausta opintokokonaisuudelle, jossa yhdistyisivät yritystoiminnan teoriatietojen opinnot, NY- eli vuosi yrittäjänä –tyylinen toiminta sekä yrityshautomo-toiminta. Kaikki nämä kolme kokonaisuutta olivat POKella jo

jollakin tavalla ja jossakin laajuudessa olleet olemassa, mutta tämän kehittämishankkeen myötä niistä rakennettiin toisiinsa luontevasti kytkeytyvä, ehyt ja yksi laajempi, useita eri potentiaalisia asiakasryhmiä palveleva opintokokonaisuus.

2.2 Kehittämishankkeen aihe

Hankkeen aiheena oli laatia Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksen eli POKEn käyttötarpeita vastaava yrittäjyysopintokokonaisuus. Yrittäjyysopintokokonaisuuden nimeksi jäi koko kehittämishankkeen aikanakin toiminut nimiehdotus *Pokemia*-yrittäjyyskoulu.

Yrittäjyysopintokokonaisuuden laajuus on oppilaan valinnasta riippuen 8 - 12 ov, koostuen seuraavasta kolmesta osiosta:

- 1) Liiketoimintaosaamisen perustiedot 2 - 4 ov,
- 2) Projektiseikkailu – vuosi yrittäjänä (NY) 4 ov sekä
- 3) Yrityshautomo-yrittäjyysvalmennus 2 - 4 ov.

POKella hanketta koordinoi kehittämishankkeen laatija MOTTO-koordinaattori (1.10.2007 alkaen projektipäällikkö) Johanna Pitkänen yhteistyössä projektipäällikkö (1.10.2007 alkaen aikuiskoulutusjohtaja) Rauni Gyldénin, koulutussuunnittelija Hilikka Huurtolan, verkko-opetuksen tukihenkilö Sami Niskalan, kaupan ja hallinnon alan vs. koulutusjohtaja Marjo-Riitta Vainion ja kaupan ja hallinnon alan koulutussuunnittelija Mervi Tallin sekä yrittäjän ammattitutkinnon vastuupettaja Mika Sjöbergin kanssa.

2.3 Hankkeen liittyminen oppilaitoksen kehittämiseen ja sen tavoitteet

Tämän kehittämishanketyön tavoitteena oli rakentaa monimuotoisesti toteutettavissa oleva ja useita eri käyttäjäryhmiä palveleva yrittäjyysopintokokonaisuus, pääosin jo olemassa olevaa materiaalia ja opintojaksoja hyödyntäen. Tavoitteena oli tuottaa hyvin toimiva, opiskelija- ja opetusystävällinen, oppilaiden ja opettajien tarpeita vas-

taava, monimuotoista ja nykyaikaista opiskelu- ja opetustekniikkaa hyödyntävä opintokokonaisuus.

Yrittäjyysopintokokonaisuudesta kehitettiin kolmesta osiosta koostuva kokonaisuus. Tämä opintokokonaisuus sisältää laadukasta materiaalia, jota opettajat niin POKella kuin yhteistyöluokioissa voivat jatkossa omassa yrittäjyyskasvatuksen opetuksessaan käyttää ja hyödyntää. Opintokokonaisuus rakennettiin niin, että sitä voidaan hyödyntää joko opintokokonaisuuden 8 – 12 ov:n laajuisesti tai sitten valitsemalla kolmesta osiosta yksi tai useampi pienempi osio.

Kehittämishanketyönä toteutettu yrittäjyysopintokokonaisuus täydensi POKEn yrittäjyysopintojen tarjontaa, ja laajensi asiakaskuntaa kattamaan omien yksiköiden opettajien ja oppilaiden lisäksi myös yhteistyöoppilaitosten opettajat ja oppilaat. Yrittäjyysopintokokonaisuudelle laadittiin oma opetussuunnitelma, joka lisättiin näkyville myös koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaan. Lisäksi opintojen markkinointia ja tiedottamista varten tehtiin läpivientisuunnitelmat sekä esitemateriaalit.

Tämä kehittämishanketyön tarkoituksena oli siten luoda yrittäjyyskoulu, joka tarjoaa:

1. riittävät teoreettiset perustiedot liiketoimintaosaamisesta,
2. mahdollisuuden päästä kokeilemaan yritystoimintaa vuoden kestävä projektin aikana, ja
3. mahdollisuuden oman ammattialan ja sen yritystoiminnan tarkasteluun, kokeiluun ja kehittämiseen.

Yrittäjyyskoulun kohderyhmiä ovat:

1. POKEn omien eri yksiköiden opettajat ja oppilaat,
2. POKEn yhteistyöoppilaitosten opettajat ja oppilaat,
3. Yrittäjän ammattitutkinnon opiskelijat,
4. Muut POKEn ammattitutkintoa opiskelevat oppilaat,
5. Ulkopuoliset, oman yrityksen perustamisesta kiinnostuneet henkilöt, sekä
6. Sukupolvenvaihdosta miettivät yrittäjät.

Kehittämishanketyönä laadittu opintokokonaisuus palvelee siten kuutta eri pääkohderyhmää. Ensinnäkin opintokokonaisuuden opinnot ovat hyödynnettävissä POKella oman oppilaitoksen eri yksiköiden sisällä tapahtuvien opintojen opetuksessa ja opis-

kelussa. POKEn sisällä opintokokonaisuus on tarkoitettu omien eri yksiköiden niin opettajille kuin nykyisille ja potentiaalisille uusille opiskelijoille, jotka ovat kiinnostuneita yrittäjyyden ja yrittämisen opettamisesta ja opinnoista. Opettajille tämän yrityskoulun opintokokonaisuuden osioiden materiaali tarjoaa valmista opetusmateriaalia käytettäväksi edelleen omilla yrittäjyyskasvatuksen tunneilla. Opiskelijoille yrittäjyysopintokokonaisuus tarjoaa mahdollisuuden päästä opiskelemaan yrittäjyyden teoriaa, saamaan kokemusta projektityöskentelystä ja vuoden yrittäjänä toimimisesta, sekä testaamaan omia liikeideoita ja ehkä jopa perustamaan toimiva yritys. Jo yrittäjänä toimivalle opintokokonaisuuden opinnot tarjoavat mahdollisuuden kehittää omaa osaamista ja yritystoimintaa.

Toiseksi POKE voi tarjota omien yksiköidensä lisäksi opintokokonaisuuden opintoja myös yhteistyölukioihin ja –oppilaitoksiin niin opettajien opetusmateriaaliksi kuin suoraan oppilaiden opiskeltaviksi valmiiksi opintojaksoiksi. Lukioissa yrittäjyyskasvatuksen kurssi on pakollinen, mutta ongelmana lukioissa on ollut opettajien ammattitaidon puute yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen alueella. Siten POKEn yrittäjyyskasvatuksen asiantuntijuudelle ja tälle kehittämishanketyönä laaditulle yrittäjyyskasvatuksen opintokokonaisuudelle on lukioissa tilaus. Näiden yhteistyöoppilaitostensa yrittäjyyskasvatuksen kurssivalikoimaa POKE pystyi tämän kehittämishankkeen myötä tuotetun yrittäjyysopintokokonaisuuden, ja lähinnä sen sisältämän Liiketoimintaosaamisen perustiedot –osion ja Projektiseikkailu – Vuosi yrittäjänä – osion kautta luontevasti täydentämään.

Kolmannen kohderyhmän muodostavat yrittäjän ammattitutkintoa opiskelevat, sillä Yrittäjyyskoulun kolmannen osion eli yrityshautomo -osion opinnot ovat osa heidän tutkintoon valmentavaa koulutusta.

Neljännän kohderyhmän muodostavat muut POKEn ammattitutkintoa opiskelevat oppilaat, sillä Yrittäjyyskoulun opinnot ovat liitettävissä valinnaisena jokaiseen POKEn ammattitutkintoon.

Yrittäjyyskoulun opinnot palvelevat tietenkin myös niitä, jotka ovat kiinnostuneita yrittäjyydestä ja yrittämisestä, oman yrityksen perustamista tai sukupolvenvaihdoksen myötä yrittäjäksi ryhtymisestä.

Yrittäjyysopintokokonaisuuden opinnot ovat opiskelijoille yhteisiä valinnaisia, ammatillisia valinnaisia tai vapaasti valittavia opintoja oppilaitoksensa ja tutkintonsa opetussuunnitelman rajoissa, oppilaan tekemän valinnan mukaisesti.

Muut opintokokonaisuuden kannalta tärkeät sidosryhmät ovat:

1. Kehittämissyhtiöt (Ääneseudun kehitys, Witas, SSYP),
2. Rahoittajien edustus (Finnvera, työvoimatoimisto),
3. Paikalliset yrittäjäjärjestöt, sekä
4. Muut oleelliset sidosryhmät.

Edellä mainittujen sidosryhmien tärkeys korostuu erityisesti Yrittäjyyskoulun kolmannen osion eli yrityshautomo –osion opinnoissa.

3 HANKKEEN TOTEUTUS

3.1 Toteuttamissuunnitelma

Seuraavaksi esitellään *Pokemia* –yrittäjyyskouluopintokokonaisuuden (8-12 ov) toteuttamissuunnitelma.

Polun nimi	Liiketoimintaosaamisen perustiedot	Projektiseikkailu - Vuosi yrittäjänä (NY)	Yrityshautomo
Laajuus	2 -4 ov	4 ov	2 - 4 ov
Sisältö	Yrittäjyys ja yritys (1 – 2 ov) Liiketoiminta (1 - 2 ov)	Vuosi yrittäjänä Sisäinen yrittäjyys Projektityöskentely Vierailut	Oman liikeidean täsmentäminen Liiketoimintasuunnitelman laatiminen Rahoitus Liiketoiminnan kehityssuunnitelma
Käytännön toteutus	Verkkokursseina	Oppilaitos-/yksikkökohtaisesti	Yrittäjän at:n yhteydessä
Tarkoitettu	perustutkintoa suorittaville, MOTTO-opiskelijoille, aikuisopiskelijoille, lukioiden yrittäjyyskasvatukseen	perustutkintoa suorittaville, aikuisopiskelijoille, lukioiden yrittäjyyskasvatukseen	valinnaisaineeksi perustutkintoa suorittaville, aikuisopiskelijoille, ammattitutkintoa suorittaville, yrittäjyyttä ja yrittämistä harkitseville, sukupolvenvaihdosta miettiville
Opiskelija saa	Perustiedot yrittäjyydestä, laskentatoimesta, markkinoinnista, kansantaloudesta, johtamisesta ja henkilöstöhallinnosta	Rohkeutta, itsevarmuutta, perspektiiviä, tietoa, taitoja, kokemusta	Kokemusta, näkemystä, ideoita, osaamista, työkaluja, kontakteja, tukea
Perustutkintojen OPS:issa	Yhteisiä valinnaisia opintoja	Vapaasti valittavia opintoja	Ammatillisia valinnaisia tai vapaasti valittavia opintoja
Valmis tarjottavaksi	syksyllä 2007	syksyllä 2007	syksyllä 2007
Sisällön ja ops-tekstien tuotantovastuuhenkilö	Sami Niskala	Hilkka Huurtola	Johanna Pitkänen, Mervi Tall, Marjo-Riitta Vainio ja yrittäjän at:n vastuuopettaja Mika Sjöberg
Vastuuopettaja/yhteyshenkilö	Kaupun ja hallinnon yksikön opettaja	Hilkka Huurtola	Yrittäjän at:n vastuuopettaja

Markkinointi ja materiaali	Opintokokonaisuuden sisäinen markkinointi syksyllä 2007. Kohderyhmänä POKEn opetus- ja muu kantahenkilökunta, opintojen ohjaajat sekä eri yksiköiden oppilaat. Tiedottaminen: infotilaisuudet, POKEn www-sivut, ilmoitustaulut.		
	Ulkoisen markkinointi keväällä 2008. Kohderyhmänä: pohjoisen Keski-Suomen yhteistyölukioiden rehtorit, opintojen ohjaajat ja yrittäjyyskasvattajat, muut alueella opinnoista mahdollisesti kiinnostuneet nuoret ja aikuiset. Tiedottaminen: Infotilaisuudet, lehdissä POKEn muun koulutustarjonta-mainonnan yhteydessä.		
	Opintokokonaisuudesta tuotetaan kaksi esitettä: 1) lyhyempi ja tiiviimpi esite, joka toimii opintokokonaisuuden yleisesitteenä, sekä 2) laajempi esite, joka sisältää tarkemman kuvauksen opintokokonaisuuden sisällöstä, tavoitteista, arvioinnista, opiskelumuodoista ja aikatauluista.		
Sisällön tuottamisen rahoitustarve	<u>Samilla:</u> oman työn ohella, työn rahoitus Centraali-projektista	<u>Hilkalla:</u> oman työn ohella, työn rahoitus omasta projektista	<u>Johannalla:</u> erillisenä työnä, työn rahoitus Hilkan projektia oheisesti laskuttamalla: <ol style="list-style-type: none"> 1) Toteuttamissuunnitelman laatiminen: 10 h 2) Yritystoiminta 1 ja 2 -opintojaksojen konsultointi: 5 h 3) Yrittäjyysvalmennus -opintojakson ops:n laatiminen sekä yrittäjän at:oon yhdistäminen: 24 h 4) Koko opintokokonaisuuden ops:n laatiminen, markkinoinnin ja esitemateriaalin suunnittelu ja toteuttaminen: 24 h 5) Yrittäjän at-open avustaminen järjestelyissä: 5 h Palkka työstä 15 euroa/h, yht. 68 h Yhteensä: 1020 euroa <u>Yrittäjän at:n vastuuoopettaja Mika Siöbergillä:</u> erillisenä työnä, työn rahoitus Hilkan projektia oheisesti laskuttamalla: <ol style="list-style-type: none"> 1) Opintojakson integrointi omaan opetukseen: 16 h 2) Johannan konsultointi: 4 h Palkka työstä 15 euroa/h, yht. 20 h Yhteensä: 300 euroa Kaikki yhteensä: 1320 euroa

3.2 Toimenpiteet

Kehittämishanketyö edellytti perusteellista tutustumista yrittäjyys-opintojen jo olemassa oleviin opetussuunnitelmiin sekä tiivistä yhteistyötä yrittäjyyskasvatuksen tiimoilta niin oman oppilaitoksen sisällä kuin toisten oppilaitosten kanssa. Lisäksi kehittämishankkeen tiimoilta oltiin yhteydessä Suomen yrittäjät ry:n koulutusasiamieheen Veli-Matti Lamppuun sekä käytiin tutustumassa Tiimiakatemiajärjestämiin yrityshautomo –tyylisiin koulutuksiin.

Kehittämishankkeen teoreettinen viitekehys rakentuu yrittäjyyden oppimispaikkoja määrittelevään materiaaliin ja siihen keskittyviin tutkimuksiin. Paitsi kirjallisuudessa myös internetissä on runsaasti tarjolla linkkejä ja materiaalia yrittäjyyskasvatuksesta ja yrittäjyyden oppimispaikoista, joita hyödynnettiin kehittämishankkeena laadittavan yrittäjyysopintokokonaisuuden suunnittelussa, sen opetussuunnitelman rakentamisessa ja teorian muotoilussa. Lisäksi Taitava Keski-Suomi –hankkeen myötä oli tuotettu useita yrittäjyysopintoihin liittyviä opetussuunnitelmia, joihin perehtyminen tämän hankkeen tiimoilta oli varsin perusteltua.

Tämän kehittämishankkeen ehkä omaperäisiksi toteuttamisen keinoiksi voitaneen aiheeseen liittyen mainita myös luovuuden, yritteliäisyyden ja sisäisen yrittäjyyden. Nämä kaikki kolme termiä kuvaavat yrittäjämäistä toimintatapaa ja asennetta tehdä työtä, ja olivat siten myös tekijöitä, joita tämä kehittämishanke onnistuakseen tarvitsi. Uuden, monimuotoista opiskelutekniikkaa hyödyntävän ja modernin opintokokonaisuuden suunnitteleminen edellytti mielikuvitusta, innovatiivisuutta, rohkeutta sekä luovaa ja toimeliasta otetta, jotta tuotos saatiin vastamaan tilausta ja siten myös tarvetta.

Kehittämishankkeen teoreettisena tavoitteena oli tutkia yrittäjyyden erilaisia oppimispaikkoja. Tämän kehittämishankkeen teoreettinen tieto liittyy oppimiskäsitykseen oppia yrittäjyyttä muuallakin kuin perinteisen luokkaopetuksen tarjoamalla teorialuennoilla. Mikä tämän kehittämishanketyönä syntyneen uuden opintokokonaisuuden myötä erityisesti kiinnosti, on se, miten ja millä tavalla oppiminen erilaisissa yrittäjyyden oppimispaikoissa ymmärretään, ja mitä ne käytännön opetustyössä tarkoittavat.

3.3 Resurssit, työnjako ja aikataulut

Kehittämishankkeen laatijan lisäksi tämän opintokokonaisuuden suunnitteluun ja työstämiseen osallistui erilaisilla työpanoksillaan seuraavat neljä henkilöä.

Verkko-opetuksen vastuuhenkilö Sami Niskala työsti 2 - 4 opintoviikon laajuisen Liiketoimintaosaamisen perustiedot -osion sisältämät kaksi 1 – 2 opintoviikon laajuista opintojaksoa verkkokursseiksi, eli Yrittäjyys ja yritys- sekä Liiketoiminta – opintojaksot, sekä laati työstämästään osiosta *Pokemia*-yrittäjyyskoulun opintoja varten opetussuunnitelman. Samin työn pohjalla toimi POKella kaupan ja hallinnon yksikössä jo aiemmin työstetty yrittäjyys-opintomateriaali, josta Sami koosti liiketoimintaosaamisen perustiedot sisältävät kaksi opintojaksoa. Nämä opintojaksot sisältävät kaiken sen teoretisen tiedon, jota yrittäjyydestä ja yrittämisestä kiinnostunut opiskelija omissa opinnoissaan ja aihetta opettava opettaja työssään tarvitsee. Samin työ eli Yrittäjyys ja yritys- sekä Liiketoiminta –opintojaksot olivat valmiita syksyllä 2007. Työn Sami toteutti oman päätyönsä ohella, johon hän sai rahoituksen Centraali-projektilta.

Koulutussuunnittelija Hilka Huurtola oli työnsä puolesta ollut jo aiemmin tekemisissä niin oppilaiden, opettajien kuin yritystenkin kanssa nuori yrittäjyys eli vuosi yrittäjänä –hankkeen pohjalta. Hilkan tehtävänä tässä kehittämishankkeessa oli muokata jo toimivasta vuosi yrittäjänä -toimintamallista 4 opintoviikon laajuinen Projektiseikkailu -opintojakso, sekä laatia siitä *Pokemia*-yrittäjyyskoulun opintoja varten opetussuunnitelma. Projektiseikkailu on tarkoitettu niin oman oppilaitoksen kuin myös lukioiden käyttöön. Projektiseikkailussa perustutkintoa opiskelevat ja lukiolaiset saavat vuoden ajalta kokemusta yrittäjyydestä ja yrittäjänä toimimisesta. Projektiseikkailusta laadittiin kokonaisuus, joka on käytännössä mahdollista toteuttaa oppilaitos- ja alakohtaisesti. Hilkan työ oli valmis syksyllä 2007, minkä jälkeen opintojaksoa tarjotaan POKEn sisällä eri yksiköiden ja lukioissa yrittäjyyskasvatusta opettavien opettajien käyttöön. Lisäksi Hilkan tehtävänä oli edellä olevan toteuttamissuunnitelma- taulukon sisältämän rahoituslaskelman pohjalta hakea Johannan ja Yrittäjän at:n vastuopettaja Mika Sjöbergin työlle rahoitusta omalta projektiltään. Tähän kehittämishankkeeseen liittyvän työn Hilka toteutti oman päätyönsä ohella, johon hän sai rahoituksen omalta projektiltään.

Kehittämishankkeen laatijan eli MOTTO-koordinaattori (1.10.2007 alkaen projektipäällikkö) Johanna Pitkäsen tehtävänä oli koordinoida koko 8 - 12 opintoviikon laajuista *Pokemia*-nimistä yrittäjyyskoulua. Kehittämishankkeesta Johanna työsti ensin toteuttamissuunnitelman. Erityisesti Johannan vastuulla oli työstää yrittäjyysopintokokonaisuuden kolmas eli 2 - 4 opintoviikon laajuinen yrityshautomo-osio sekä laatia siitä opetussuunnitelma *Pokemia*-yrittäjyyskoulun opintoja varten. Tämän kolmannen osion materiaali perustuu yrittäjän ammattitutkinnossa käytettävään opetus/opiskelumateriaaliin, josta otetaan muokatusti käyttöön ne osuudet, joihin tämä yrittäjyyshautomo -osio keskittyy. Yrittäjyysopintokokonaisuuden kolmas osio on sovittu yhdessä kaupan ja hallinnon vs. koulutusjohtajan Marjo-Riitta Vainion, koulutussuunnittelija Mervi Tallin sekä yrittäjän at:n vastuuopettajan Mika Sjöbergin yhteistyönä yhteen yrittäjän at:n kanssa. Lisäksi Johannan tehtävänä oli laatia koko 8 - 12 opintoviikon laajuisesta *Pokemia*-yrittäjyyskoulusta opetussuunnitelma, ja työstää siitä esitemateriaali niin opintokokonaisuuden esittely- kuin opiskelukäyttöön. Myös opintokokonaisuuden sisäisen ja ulkoisen markkinoinnin ja tiedotuksen käytännön toteutuksen suunnittelu oli Johannan vastuulla. Johannan kehittämishanketyö oli valmiina syksyllä 2007. Tämän kehittämishanketyön Johanna teki muusta työryhmästä poiketen omasta päätyöstään erillisenä työnä, jota varten Johanna sai rahoitusta Hilikka Huurtolan projektilta.

Yrittäjän ammattitutkinnon vastuuopettajana tällä hetkellä toimivan Mika Sjöbergin vastuulla oli Johannan konsultointi opintokokonaisuuden kolmatta osiota eli yrityshautomo-toimintaa kytkettäessä yrittäjän at:n opintoihin ja aikatauluihin. Mikan tehtävänä tässä kehittämishankkeessa oli integroida kolmas osio omaan opetukseensa eli yrittäjän at:n opetukseen. Tämän kehittämishanketyön Mika teki Johannan tapaan omasta päätyöstään erillisenä työnä, jota varten Mika sai rahoitusta Hilikka Huurtolan projektilta.

Projektipäällikkö (1.10.2007 alkaen aikuiskoulutusjohtaja) Rauni Gyldén toimi kehittämishankkeessa lähinnä konsulttina. Toteuttamissuunnitelmasta alkaen Rauni konsultoi Johannaa kehittämishankkeeseen liittyvissä ja huomioon otettavissa asioissa. Rauni toimi myös Johannan tukena ja neuvonantajana tämän koordinoitussa yrittäjyyskoulu-hanketta. Tähän kehittämishankkeeseen liittyvän työn Rauni toteutti oman päätyönsä ohella, saaden siihen rahoituksen omalta projektiltaan.

Tässä kehittämishankesuunnitelmassa esitetyt asiat sekä rahoitukseen liittyvät laskelmat löytyvät tarkemmin edellä olevasta toteuttamissuunnitelmasta.

4 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Kokemuksen arvioinnin ja käsitteellistämisen kautta kokeilevaan toimintaan

Jotta yrittäjyyttä opiskellut sisäistää yrittäjyyden omakohtaiseksi kokemukseksi, ja mahdollisesti jatkaa yrittäjyyttä koulun penkin jälkeen oman yrityksen muodossa, tulee yrittäjyyden oppiaineena tarjota opiskelijalleen omakohtainen, ikimuistoinen kokemus. Kokemuksien arvioinnin ja käsitteellistämisen kautta kokeilevaan toimintaan perustuva oppimiskäsitys pohjautuu Kolbin oppimisteoriaan. Kolb on yhdistänyt omassa oppimisteoriassaan muita teorioita ja päätenyt käsitykseen, että oppiminen on jatkuva, elämänikäinen prosessi, joka perustuu kokemuksiin ja niiden analyysiin. Tätähän yrittäminenkin on; elinkaarensa ikäinen jatkuvan oppimisen prosessi, jossa menestyminen riippuu pitkälti yrittäjän omakohtaisista kokemuksista oppimisesta. Yrittäjyydessä parasta oppimista onkin oma kokemus, ja erityisesti jokin mieleenpainuva, elämyksellinen ja oppilaan omakohtainen oppimiskokemus.

Tampereen yliopiston täydennyskoulutuksen Verkko-tutor –internetsivulla luetellaan Kolbin oppimisprosessin neljä vaihetta, jotka ovat kokemus, kokemuksen arviointi (reflektointi), kokemuksen käsitteellistäminen ja aktiivinen kokeileva toiminta. Prosessi etenee syklistä, sillä onnistunut oppimisprosessin sykli tuottaa aina uutta sovellettavaa tietoa ja uusia kokemuksia, jotka jälleen "käsitellään", reflektoidaan. Vaikka kokemus on aina yksilökohtainen, niin silti oppimisessa on keskeistä yksilön ja yhteisön vuorovaikutus, niin kuin minkä tahansa kokemuksen tuottamisessa. Yrittäjyyden oppimispaikoissa opiskeltaessa suurimman oppimiskokemuksen tuottaa juuri edellä mainittu yksilön ja yhteisön vuorovaikutus. Omien kokemusten ja mieliteiden reflektointi keskustelujen, yrittäjyystoiminnan ja juuri tekemällä oppimisen kautta ovat yrittäjäksi oppimisen keskeisiä elementtejä.

Yrittäjyyden oppimisen perustana voidaan Kolbin oppimisteorian mukaisesti pitää oppijan omaa kokemusta. Kokemus tuo oppijalle uutta tietoa sekä koettavasta asiasta että oppijasta itsestään. Yrittäjyyden oppimispaikat tuottavat oppilaille miellyttäviä ja

rohkaisevia kokemuksia uudesta menetelmästä opiskella omakohtaisen kokemuksen kautta yrittäjyyttä ja yrittämistä.

4.2 Yrittäjyyden oppimispaikat

Tärkeä osa *Pokemia*-yrittäjyyskoulua ovat yrittäjyyden oppimispaikat, jotka mahdollistavat opiskelijoille yrittäjyyden harjoittelun osana opiskelua turvallisessa ympäristössä oikeasti tekemällä. Oppimisen kannalta on keskeistä, että oppija saa kokeilla uutta tietoa käytännössä yrittäjyyden oppimispaikoissa. Kokeilut tuottavat uusia kokemuksia, joiden perusteella koko oppimisprosessi toistuu.

Yrittäjyyden oppimispaikkaa voidaan luonnehtia oppimisympäristöksi, jossa opiskelija opiskelee yrittäjyyttä ja yrittämistä eri muodoissa ja eri menetelmillä tavoitteenaan oppia yrittäjämäiseen työntekoon samalla sisäistäen koko yrityksen elinkaari. Yrittäjyyden oppimispaikat vauhdittavat yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen jatkuvaa kehittymistä yhdessä alueen yritysten kanssa. Vuonna 2006 yrittäjyyden oppimispaikoilla Keski-Suomessa opiskeli yli 500 opiskelijaa.

Yrittäjyyden oppimispaikkoja on kehitetty monen eri organisaation välisenä yhteistyönä. Voidaankin puhua moniorganisatorisesta kentästä, jolla tarkoitetaan usean eri organisaation yhteistä toiminta-aluetta, jossa toimijoilla on keskinäistä vuorovaikutusta ja joka on maantieteellisesti rajattu. Tässä tapauksessa yhteisenä toiminta-alueena on yrittäjyyden edistäminen ja yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen. Yhteistyö on luonteeltaan uuden verkostobenchmarking-prosessin omaista. Verkostobenchmarkingissa on uudenlainen benchmarkingin muoto, jossa vanhojen käytäntöjen matkimisen sijaan luodaan yhteistyöverkostossa uusia käytäntöjä. Se soveltuu erityisen hyvin innovatiivisiin prosesseihin, joissa yhteistyökumppanit eivät kilpaile keskenään. Toisaalta sille ovat ominaisia sellaiset käytänteet, joista ei ole aikaisempia malleja olemassa, kuten tässä tapauksessa oppimispaikkojen kehittäminen. (YOPPI Yrittäjyyden oppimispaikka –jatkohankkeen loppuraportti.)

Yrittäjyyttä opitaan paitsi teoriaa opiskelemalla myös yrittäjyyttä itse kokeilemalla. Yrittäjyyden oppimispaikka tarkoittaa paitsi oppijaa ja lähinnä hänessä itsessään tapahtuvaa oppimisprosessia, myös yrittäjiä, valmentajia, koordinaattoreita, oppilaitok-

sia, opiskelijayritysten asiakkaita ja yhteistyökumppaneita. Eräs arvokas tapa oppia yrittäjyyttä on tutkia yrittäjyyden historiaa museologian keinoin esimerkiksi edesmenneiden yrittäjä-patruunoiden kädenjäljen kautta. Seuraavaksi näitä tässä lueteltuja yrittäjyyden oppimiskohtia käydään läpi tarkemmin.

4.2.1 Teoriaopinnot luokassa ja luokan ulkopuolella

Yrittäjyyden opintoja usein kritisoidaan siitä, että yrittäjyyttä ei voi opettaa, eikä yrittäjyyttä opi koulun penkillä. Lisäksi monen mielestä yrittäjyyttä voi oppia vain yrittämällä eli oman yrityksen kautta. Vaikka yrittäjyyden oppimiskohtissa oppiminen todella perustuu tekemällä oppimiseen ja omasta yrityksestä oppimiseen, on asioiden taustalla aina vahva teoriaosaaminen. Liiketoimintaosaamisen perusteet tulee jokaisen yrittäjäksi harkitsevan tai jo yrittäjänä toimivan tietenkin hallita ja pitää muutenkin oma osaamisensa ajan tasalla.

Paitsi perinteisellä kontaktitunnilla luokahuoneessa, voi liiketoimintaosaamisen teorioita opiskella erilaisilla verkkokursseilla. *Pokemia*-yrittäjyyskoulussa teoriatioutta opiskellaan opiskelijan oman valinnan mukaan kahdella 1 - 2 ov:n laajuisella Yrittäjyys ja yritys- tai Liiketoiminta –verkkokurssilla.

Yksi toimiva menetelmä teorian opettamiseen luokassa perinteisestä opetustilanteesta poikkeavalla menetelmällä on draamapedagogiikka. Draamapedagogisin menetelmin yrittäjyyskasvatusta voidaan opettaa esimerkiksi pienryhmissä työstettyjen esitelmi- en, draamojen kautta. Tällöin jokainen pienryhmä on saanut työstettäväkseen tietyn yrittäjyyskasvatuksen alueen tai teeman, jonka tarkoituksen on herättää kuulijansa eli kanssaopiskelija oivaltamaan yrittäjyyskasvatuksen teoreettisia kytkentöjä näytelmän tuottaman omakohtaisen kokemuksen kautta.

4.2.2 Museot

Museoilla on suuri merkitys historiakuvan luomisessa ja ihmisten historiakäsityksen muovaamisessa. Historialliset näyttelyt ovat aina kertomuksia ja tulkintoja menneisyydestä. Ne eivät pelkästään rekonstruoi, vaan myös konstruoivat menneisyyttä.

Museoissa olevat esineet jäävät helposti irrallisiksi todistuskappaleiksi, jollei niitä liitetä laajempaan kokonaisuuteensa. (Aartomaa.) Tämä voi tapahtua liittämällä museossa käynti opetukseen ja esimerkiksi juuri yrittäjyyden opetukseen. Tällöin puhutaan museopedagogiikasta, jolloin museon toiminta on valjastettu palvelemaan opetuksellisia päämääriä.

Oiva tutustumiskohde tai oppimispaikka juuri yrittäjyyden museopedagogiikan käyttöön opetuksessa on Mäntässä toimiva Serlachiuksen museo, johon tutustumalla saa loistavan historiallisen näkökulman siitä, mitä yrittäminen suurten suomalaisten patruunoiden aikaan vuosien 1830–1942 oli, miten patruuna-ajan johtajat tuolloin yrityksiään luotsasivat ja mitä yhteiskuntavastuullinen yritystoiminta patruuna-ajan Serlachiuksen tehtailla tarkoitti. Tämän museopedagogisen opetusmenetelmän tavoitteena on, että oppilaat ”ajetaan” museon esittelyjen pohjalta miettimään yrittäjyyttä ja yrittämistä elämyksellisten historiakokemusten myötä. Tästä patruuna-ajan yritystoiminnasta saisikin moni nykypäivän nokia tai uupееämmä ottaa mallia, tai ainakin miettiä, mitä siinä on toimivaa vielä tänäkin päivänä.

Museopedagogiikkaan liittyvät oppimiskäsitykset ovat olleet eri tutkijoilla hiukan erilaiset, mutta yleensä alan esityksissä mainitaan yhtenä keskeisimpinä konstruktivistinen oppimiskäsitys, jossa oppiminen nähdään yksilön aktiivisten havaintojen ja kokemusten tulkintana ja niihin liittyvien uusien merkitysten rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen ei ole irrallisten tiedonpalasten omaksumista, vaan opittu uusi asia täytyy kytkeä tuon tietorakenteen ja käsitteistön osaksi (Kallio 2004, 44). Tieto ei ole oppijan ulkopuolella odottamassa siirtämistä, vaan se on olemassa vasta hänen itse rakentamana ymmärryksenä (Kallio 2004, 44).

On selvää, että tuottaakseen opiskelijalle ikimuistoisen kokemuksen, vaatii museopedagogiikan käyttö opetusmenetelmänä paljon valmisteluja sekä opettajan ja ryhmän etukäteisvierailua kohteeseen.

4.2.3 Opiskelijoiden itsensä perustamat nuoryritykset

Pokemia-yrittäjyyuskoulussa yrittäjyyttä opitaan vuosi yrittäjänä -projektiseikkailussa, jossa oppilaat itse perustavat oman yrityksen. Näiden perustamiensa nuoryritysten

kautta opiskelijoita kannustetaan innovatiivisten liikeideoiden synnyttämiseen ja niiden testaamiseen käytännössä. Omien yritystensä kautta opiskelijat oppivat yrittäjyyttä ja yrittämistä. Perustamansa yrityksen puitteissa opiskelijat määrittelevät yritykselleen liikeidean, kehittelevät tuotteet, määrittelevät asiakaskunnan, valitsevat yritykselleen nimen, nimeävät perustajat, jakavat kullekin perustajajäsenelle vastuut ja osaamisalueet, rekisteröivät yrityksen, hoitavat perustamiseen liittyvät asiakirjat, markkinoivat yrityksen tuotteita/palveluita, huolehtivat asiakassuhteistaan, maksuliikenteestä ja yrityksen koko taloudesta.

Konkreettisen toiminnan kautta luodaan siis visioita ja ideoita, rikotaan rajoja, hankitaan kokemuksia ja otetaan vastuuta. Näin opiskelijat voivat rakentaa omaan osaamiseensa pohjautuvan liiketoimintasuunnitelman ja kokeilla sen toteutumista ohjatusti yhdessä valmentajien ja yhteistyöyritysten kanssa. Opiskelijoiden yrityksiä on jo useilla aloilla, joita ovat esimerkiksi audiovisuaalinen viestintä, hieronta, kauneushoito, kotipalvelut, ohjelmapalvelut, parturikampaamo, pitopalvelu, rakennus ja pintakäsittely, tilitoimistopalvelut jne. (YOPPI Yrittäjyyden oppimispaikka – jatkohankkeen loppuraportti.)

4.2.4 Opettajat

Opettajat ovat yrittäjyyden oppimispaikoissa mukana valmentajan roolissa. He toimivat oppimisprosessin ohjaajina ja vastaavat oppimisen etenemisestä ja siitä, että yrittämisen riskit eivät kasva liian suuriksi. Valmentajan tärkeimpänä tehtävänä on sitoutumisen ja vastuun opettaminen ja oppiminen.

Valmentajien tehtävänä on luoda puitteet oppimiselle, kannustaa sekä auttaa yksittäistä opiskelijaa ja koko ryhmää toimimaan yhdessä ja oppimaan. Valmentajat ovat sitoutuneita yrittäjyyskasvatukseen kehittämiseen ja korostavat, että oppimisessa ei ole kyse oikeiden tai väärin vastausten antamisesta vaan tekemisestä ja kokeilemisestä. Valmentaja ohjaa opiskelijoita ottamaan aktiivisen roolin oppimistilanteissa ja asioihin etsitään yhdessä ratkaisuja. (Yrittäjyyden oppimispaikka-julkaisu 2007, 4.)

4.2.5 Koordinaattorit

Koordinaattoreiden tehtävä on kehittää ja suunnitella yrittäjyyden oppimisaikkoja aikaa sekä alueen ja oppilaiden erityisvaatimuksia vastaaviksi. Koordinaattorit toimivat oppilaitosten ja yritysten välisinä linkkeinä mahdollistaen yrityslähtöiset opiskelijaprojektit.

4.2.6 Asiakkaat ja yhteistyöyritykset

Asiakkaat ja yritykset ovat olennainen osa yrittäjäksi oppimista. Opiskelijoiden tukena ovat yrittäjät, jotka toimivat opiskelijayritysten neuvonantajina, yhteistyökumppaneina ja oppimisprosessien ohjaajina.

Yritykset toimivat oikeasti asiakkaita palvellen. Asiakkaat luovat aitoja tilanteita ja mahdollistavat yritysten toiminnan.

4.2.7 Koti

Kodin voimaa ehkä tehokkaimpana yrittäjyyden kasvattajana ei voi olla korostamatta liikaa. Yrittäjien lapsista itsestään kasvaa useissa tapauksissa myös yrittäjiä. Siten se yrittäjyysmyönteinen henki, joka etenkin yrittäjäperheissä vallitsee, vaikuttaa oleellisesti nuoren yrittäjäksi haluamiseen ja ryhtymiseen.

5 POHDINTA

Tämän kehittämishanketyön tavoitteena oli rakentaa monimuotoisesti toteutettavissa oleva ja useita eri käyttäjäryhmiä palveleva yrittäjyysopintokokonaisuus, pääosin jo olemassa olevaa materiaalia ja opintojaksoja hyödyntäen. Lopputulemana tähän päästiin hyvin, sillä tätähän *Pokemia*-yrittäjyyskoulu koko 8-12 ov:n laajuudessaan on: monimuotoista ja nykyaikaista opiskelu- ja opetustekniikkaa hyödyntävä opintokokonaisuus. Paitsi teoriaa opiskellen pääsee yrittäjyyttä oppimaan vuoden kestävässä ”seikkailussa”, eli omasta yrittäjyydestä ja yrityksestä oppimisen kautta. Pidemmälle oman yrityksensä kanssa ehtineitä yrittäjiä *Pokemia*-yrittäjyyskoulu auttaa yrityshautomo-tyyppisen toiminnan muodossa, jossa yrittäjää autetaan esim. liiketoimintasuunnitelman täsmentämisessä tai markkinointisuunnitelman laatimisessa.

Mitä sen sijaan ei hankkeen alkuperäisistä tavoitteista täysin saavutettu, on yrittäjyyskoulun kohderyhmät koko laajuudessaan. Nythän tässä 1. vaiheessa voidaan sanoa *Pokemia*-yrittäjyyskoulun palvelevan POKEn oppilaita, yrittäjän ammattitutkintoon opiskelevia, muita POKEn ammattitutkintoon opiskelevia oppilaita, ulkopuolisia oman yrityksen perustamisesta kiinnostuneita henkilöitä ja sukupolvenvaihdosta miettiviä yrittäjiä. Sen sijaan POKEn opettajat ja yhteistyöoppilaitosten opettajat ja oppilaat eivät ainakaan tässä vaiheessa vielä käytännössä näy yrittäjyyskoulun kohderyhminä.

Syy tähän on ehkä se, että tämä hanke haluttiin käynnistää niistä kohderyhmistä, jotka jo luontevasti ovat kytkeytyneet POKEn yrittäjyyskoulun toimintaa, kuten NY -nuoriso-opiskelijat ja yrittäjän ammattitutkintoon opiskelevat oppilaat. Haasteellista hankkeen täydellisen toteutumisen kannalta on tuotteistaa osaaminen koko opintokokonaisuudessa valmiiksi, viimeistellyksi pakettiksi, joka on houkutteleva ja helposti hyödynnettävissä myös POKEn omien opettajien sekä yhteistyöoppilaitosten opettajien ja oppilaiden opetuksessa ja opinnoissa.

Kun *Pokemia*-yrittäjyyskoulu on saatu työstettyä universalimmaksi, jokaista kohderyhmää palvelevaksi kokonaisuudeksi, on toinen tärkeä asia yrittäjyyskoulun järkevä markkinointi ja aktiivinen myynti kaikille yrittäjyyskoulun kohderyhmille. Tässä joudutaan pohtimaan, mikä taho ja ketkä henkilöt sitä POKella lähtevät työstämään.

Kolmas tärkeä asia hankkeen toteutuksen kannalta on yrittäjyyskoulun polkujen sisällyttäminen paitsi opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan, myös tutkin-
tojen sisältöihin. Tähän mennessä suurimpana ongelmana ovat olleet jossakin määrin
POKEN alojen koulutusjohtajat ja opettajat, jotka kaikki eivät ole valmiita ja haluk-
kaita luovuttamaan nykyisistä opintojaksoista yhtäkään yrittäjyyskoulun sisältämien
opintojaksojen hyväksi. Jos *Pokemia*-yrittäjyyskoulun opintoja ei saada sisällytettyä
vapaasti valittaviin opintoihin, tulee niistä ylimääräisiä opintoja. Tämä ei tietenkään
tee yrittäjyyskoulun opinpolkua opiskelijalle houkuttelevaksi suorittaa, jos ne laske-
taan kaiken muun tutkinnon opintojen päälle kertyviksi ylimääräisiksi suorituksiksi.
Lisäksi tämä vaikuttaa yrittäjyyskoulun vakiinnuttamiseen osaksi POKEN yli alojen
tapahtuvaa toimintaa, sillä jos opintojen sisällyttämiseen osaksi tutkintoja ei olla
POKEN päässä valmiita sitoutumaan, jää koko yrittäjyyskoulu helposti vain historian
havinaksi ja yhdeksi toimintaan vakiintumattomaksi projektiksi.

Loppujen lopuksi kehittämishankkeen tavoitteisiin päästiin, sillä POKEN olemassa
olevasta osaamisesta tuotteistettiin uusi *Pokemia*-yrittäjyyskoulu. Tästä on helppo
lähteä kehittämään ja vakiinnuttamaan toimintaa osaksi koko POKEn yhdessä sen
johdon kanssa.

LÄHTEET

Kirjallisuus:

Kallio, K. (toim.) 2004. Museo oppimisympäristönä. Museoliiton 54. julkaisu. Suomen museoliitto. Helsinki.

Salminen, H. 2007. Julkaisussa Yrittäjyyden oppimisaikamat. Lehti Yrittäjyyden oppimisaikamat toiminnasta ja tuloksista. Pääkirjoitus sivulla 3. Printtipaja. Jyväskylä.

Yrittäjyyden oppimisaikamat. Lehti Yrittäjyyden oppimisaikamat toiminnasta ja tuloksista. Printtipaja. Jyväskylä.

Elektroninen aineisto:

Aartomaa, J. Museopedagogiikasta ideoita kouluopetukseen. Artikkelit perustuu merimuseoiden museopedagogiikkaa käsittelevään opinnäytetyöhön. Viitattu 15.10.2007. [Http://www.helsinki.fi/merihistoria/seminaarit](http://www.helsinki.fi/merihistoria/seminaarit).

Tampereen yliopiston täydennyskoulutuksen Verkko-tutor –sivu kokemuksellisesta oppimisestä. Viitattu 14.8.2007. [Http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/kokem.htm](http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/kokem.htm).

Yoppi – Yrittäjyyden oppimisaikamat –jatkohankkeen loppuraportti. Viitattu 19.10.2007. [Http://esrlomake.mol.fi/esrtiepa/loppuraportti_S70641.html](http://esrlomake.mol.fi/esrtiepa/loppuraportti_S70641.html).